

Artikel 15.

Het telegrafisch en telefonisch verkeer kan door Ons in het algemeen belang gedurende onbepaalden tijd geheel of gedeeltelijk worden geschorst.

Artikel 16.

De binnenlandsche tarieven, de volgorde van telegrammen en gesprekken, alsmede de algemeene bepalingen omtrent het gebruik van telegrafien en telefonen in exploitatie bij het Rijk worden bij algemeenen maatregel van bestuur vastgesteld.

Wij behouden Ons voor het sluiten van verdragen of overeenkomsten met vreemde Regeeringen of besturen, betrekkelijk het telegrafisch of telefonisch verkeer met het buitenland.

Artikel 17.

De Staat en de concessionaris zijn niet aansprakelijk voor schade, ontstaan door den dienst van telegrafien en telefonen, behalve in de gevallen bedoeld bij de artikelen 374 en 375 van het Wetboek van Strafrecht.

§ 4. *Straf- en slotbepalingen.***Artikel 18.**

Op de telefoonwerken en de telefonie zijn van toepassing de bepalingen van de artikelen 351, 351 *bis*, 371, 374 en 375 van het Wetboek van Strafrecht.

Artikel 19.

Met hechtenis van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste duizend gulden wordt gestraft hij, die telegrafien en telefonen aanlegt of exploiteert zonder de concessie bij artikel 2 gevorderd.

Met gelijke straf wordt gestraft hij die, zonder de machtiging bij art. 3 gevorderd, niet voor het openbaar verkeer bestemde telegrafien of telefonen aanlegt.

De telegraaf- en telefoonlijnen alsmede de voor het overbrengen van telegrammen of gesprekken gebedigde toestellen kunnen, voor zoover zij den veroordeelde toebehooren, bij de veroordeeling worden verbeurd verklaard.

Artikel 20.

De telegrafien en telefonen, waarvan de aanleg is geschied krachtens de bepalingen van de artikelen 3, 4 en 5 der wet van 7 Maart 1852 (*Staatsblad* n°. 48), zooals die is gewijzigd bij de wet van 3 December 1869 (*Staatsblad* n°. 200), worden, onverminderd de bevoegdheden welke Wij Ons dienaangaande hebben voorbehouden, volgens de bepalingen dezer wet in stand gehouden.

Artikel 21.

Deze wet kan worden aangehaald onder den titel van „Telegraaf- en Telefoonwet 1903”, doch met bijvoeging van het nummer van het *Staatsblad*, waarin de wet is geplaatst.

Artikel 22.

De wet van 7 Maart 1852 (*Staatsblad* n°. 48), zooals die is gewijzigd bij de wet van 3 December 1869 (*Staatsblad* n°. 200), tot regeling der gemeenschap door electro-magnetische telegrafien, wordt ingetrokken.

Deze wet treedt in werking op een nader door Ons te bepalen tijdstip.

Lasten en bevelen dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te

De Minister van Waterstaat,
Handel en Nijverheid,

(57. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

In den loop der laatste twintig jaren is door de invoering van de telefoon meer en meer behoefte ontstaan aan herziening van den wettelijken grondslag der telegrafie. Eene poging, in 1884 gedaan door den Minister VAN DEN BERG om de toepasselijkheid van de telegraafwet (1852) op de telefoon wettelijk buiten twijfel te stellen, mislukte; een in 1886 ingediend wetsontwerp tot regeling van de gemeenschap door elektrische telefonen kwam evenmin tot stand. De opvolgende regeeringen hebben zich daarna bepaald tot het bevorderen van het telefoonverkeer zonder de zaak voor de toekomst vast te leggen, zoodat *als* de wetgever eene definitieve regeling wilde maken, hij geene onoverkomelijke hinderpalen zou vinden. De behoefte aan regeling bleef dienengevolge bestaan en bleef toenemen.

In dien stand der zaak heeft de ambtsvoorganger van den ondergeteekende bij zijn optreden als hoofd van het Departement van Waterstaat, Handel en Nijverheid in 1897 gemeend, dat de instelling van eene Staatscommissie noodig was, opdat deze zou onderzoeken, welke maatregelen op dit stuk van Rijkswege behoorden te worden genomen. Eene zoodanige commissie, ingesteld bij Koninklijk besluit van 17 September 1897, n°. 22, heeft in December 1900 rapport uitgebracht; gedrukte exemplaren daarvan zijn aan de leden der Staten-Generaal toegezonden. De ondergeteekende veroorlooft zich naar dat rapport en de daarbij gevoegde nota's en voorstellen te verwijzen.

Op voorstel van de meerderheid der Staatscommissie was de regel gesteld, dat de aanleg en de exploitatie van voor het openbaar verkeer bestemde telegrafien en telefonen van Staatswege zou geschieden en verder bepaald, dat met afwijking van dien regel door de Koningin concessie tot den aanleg en de exploitatie kon worden verleend. Over de wijze van aanleg en exploitatie van het telegraafnet en het net der interlocale telefonie bestond bij de leden der commissie geen verschil van gevoelen. Handhaving van den bestaanden toestand werd door allen gewenscht. De telegraaf is bestemd te zijn een openbaar verkeersmiddel, werkende door een over het geheele land verspreid draden- en kabelnet, bediend door ambtenaren, die de berichten aannemen, overbrengen en afleveren. Het stelsel van Staatsexploitatie van dit verkeersmiddel heeft tot dusver in alle opzichten voldaan en de commissie vond geene aanleiding om daarin verandering te brengen. Tot op zekere hoogte geldt hetzelfde voor de interlocale telefonie. Ook hier heeft men te doen met een net van lijnen, welke zich over het geheele land uitstrekken tot onderlinge verbinding van verschillende plaatsen. Die lijnen dienen echter veelal niet uitsluitend voor de gemeenschap tusschen twee gemeenten, doch tevens door verbinding met andere lijnen voor het geven van gemeenschap met en tusschen andere gemeenten. Daarbij zijn dus niet slechts één of twee gemeenten, doch alle aan het interlocaal net aangesloten plaatsen betrokken. Daarom behoort naar het oordeel der commissie de Staat, gelijk tot dusver, de interlocale telefonie aan zich te behouden, te meer, omdat de aanleg moet geschieden

over tal van spoorwegen, Rijks-, provinciale-, gemeente-, waterschaps- en particuliere wegen in verschillende gewesten en gemeenten en de daarbij betrokken belangen en bezwaren het best door den Staat kunnen worden bevredigd en opgelost.

In de Staatscommissie bestond echter geene eenstemmigheid aangaande de wijze, waarop de lokale telefoonnetten zouden moeten worden aangelegd en geëxploiteerd.

Terwijl sommigen de invoering voorstonden zoowel van aanleg als van exploitatie der lokale netten van Staatswege, werden tegen dit stelsel door anderen overwegende bezwaren ingebracht. Door hen werd aanbevolen: aanleg en exploitatie van de lokale netten door de gemeenten, desnoods door concessionarissen in overleg met de betrokken gemeentebesturen. Eindelijk was eene derde richting vertegenwoordigd, die verlangde aanleg en exploitatie door de gemeenten en waar deze daartoe niet bereid waren door den Staat.

De verhouding tusschen de voorstanders der vorengenoemde richtingen blijkt uit de aan het verslag der commissie toegevoegde nota's, waarbij de fracties, waarin de leden verdeeld waren, duidelijk uitkomen.

Uit het verslag der commissie volgt voorts, dat de meerderheid, die zich ten slotte gevormd heeft voor Staatsexploitatie der lokale telefonie, van oordeel is, dat de overgang tot dit stelsel slechts *gelidelijk* zal moeten plaats hebben en dat de mogelijkheid moet open blijven niet alleen tot het voortbestaan der bestaande concessies, maar ook tot het verleen van nieuwe.

Die meerderheid vindt daartoe te meer aanleiding omdat er in de eerstvolgende jaren aanzienlijke sommen zullen noodig zijn om de interlocale telefonie tot volledige ontwikkeling te brengen, zoodat zij inderdaad geheel kan beantwoorden aan de eischen, welke aan dat gemeenschapsmiddel zijn te stellen.

Hieruit volgt, dat ook indien in overeenstemming met de meerderheid der Staatscommissie het beginsel van Staatsaanleg en -exploitatie in de wet werd opgenomen, van de toepassing van dat beginsel in de eerstvolgende jaren toch weinig sprake zou kunnen zijn.

Onder die omstandigheden acht de ondergeteekende het voorbarig thans over deze quaestie eene uitspraak van den wetgever uit te lokken. Wordt het later wenschelijk geacht door aanleg, overname of naasting van lokale netten tot toepassing van het door de meerderheid der commissie voorgestane beginsel over te gaan, dan zal de beslissing daartoe bij eene begrotingswet genomen kunnen worden, waarbij tevens de financieele gevolgen aan de toepassing van het bedoelde beginsel verbonden beter overzien kunnen worden dan thans bij eene beslissing over het beginsel alleen mogelijk zoude zijn.

§ 1. De bepalingen in deze paragraaf van het wetsontwerp omschreven strekken tot handhaving van de bestaande regelingen zoowel met betrekking tot de telegrafie als tot de interlocale en locale telefonie.

Zij laten de bevoegdheid open om van Staatswege tot aanleg en exploitatie van lokale netten over te gaan wanneer dat wenschelijk wordt geacht.

In het ontwerp wordt onderscheiden tusschen concessie en machtiging.

Concessie moet verkregen worden voor den aanleg en de exploitatie van telegrafien en telefonen, welke zijn bestemd en dienen voor het openbaar verkeer.

Hierbij geldt het de toestemming voor de oprichting van een openbaar verkeersmiddel, waarbij moet gewaakt worden, dat het algemeen belang werkelijk gebaat worde en dat de werken waarvoor concessie wordt gegeven, ook werkelijk ten publieken dienste worden aangewend.

Machtiging is het vereischte voor den aanleg van alle andere telegrafien en telefonen, waarbij de overheid krachtens politie-zorg heeft toe te zien, dat het algemeen belang geen schade ondervinde.

§ 2. In het ontwerp van wet van de Staatscommissie luidde het opschrift van deze § „Van den aanleg en het onderhoud”.

Het is den ondergeteekende wenschelijk voorgekomen de uitdrukking „het onderhoud” te vervangen door „de instandhouding”. Waar onderhoud een enger begrip is dan instandhouding zou de vraag of iets wel tot onderhoud behoort moeilijkheid kunnen geven, welke groot oponthoud zoude kunnen veroorzaken. Men denke zich het reeds voorgekomen geval, dat door storm of ijzel dan wel door andere oorzaken eene lijn is vernield en de tot den aanleg gerechtigde door het herstellen van den vorigen toestand de lijn geheel vernieuwt, dan is dit in het wezen der zaak instandhouding van de lijn, maar of het ook onder het engere begrip onderhoud valt, zou aan twijfel kunnen onderhevig zijn. Uitgesloten behoort toch te zijn, dat dit herstel van den vorigen toestand als nieuwe aanleg kan worden opgevat; want ware dit wel het geval dan zou veel tijd worden vereischt om de noodige overeenstemming te verkrijgen, gelijk dit ontwerp die verlangt voor den aanleg van eene lijn. Deze en dergelijke vragen te vermijden is alzoo het doel van de aangebrachte wijziging.

De overweging van de vragen, welke zich voordoen, waar het betreft aan de administratie de noodzakelijke bevoegdheden te geven, om zonder onteigening en zonder moeilijke en langdurige onderhandelingen met eigenaren van gebouwen en gronden de voor den aanleg noodige werken tot stand te brengen en in stand te houden, heeft geleid tot de keuze van een stelsel, waarin die aanleg in hoofdzaak wordt verbonden aan de gronden en wateren, welke — hetzij in eigendom bij den Staat, hetzij bij andere publiekrechtelijke lichamen of bij particulieren — reeds voor den publieken dienst bestemd zijn.

Het ontwerp geeft voor den aanleg van voor het openbaar verkeer bestemde telegrafien en telefonen de beschikking over de openbare wegen, gronden en wateren, welke „tot gemeenen dienst van allen” bestemd zijn (Art. 4). Aan de eigenaren en alle andere rechthebbenden op die gronden, welke met den last van openbaren weg bezwaard zijn, wordt in het algemeen de verplichting opgelegd in en op die openbare gronden den aanleg te gedoogen.

Alzoo zal de aanleg in de eerste plaats zonder onteigening kunnen geschieden in en op alle Rijks-, provinciale-, gemeente-, waterschaps- en polderwegen, gronden en wateren, alsook in en op de openbare gronden, wegen en wateren, waarvan particulieren eigenaar zijn. De spoorwegen worden voor dit doel met openbare wegen uitdrukkelijk gelijk gesteld.

Ook de wetgever van 1852 ging van het denkbeeld uit, dat de aanleg van telegrafien hoofdzakelijk langs de wegen zou moeten plaats hebben. De verplichtingen echter, welke de bestaande wet (art. 4 der wet van 1852) aan de eigendommen ten behoeve van den telegraafaanleg oplegt, zijn van wijdere strekking. Zij bepalen zich niet tot de publieke wegen of „openbare gronden”, maar strekken zich, zonder onderscheid, uit tot *alle* gronden. Bij de nieuwe eischen, welke inzonderheid de telefoonaanleg stelt, is deze eigendomsbeperking, in hare algemeenheid, bezwaarlijk te handhaven. Voor den aanleg van lokale netten is zij van te ingrijpenden aard. Ditzelfde geldt echter niet voor de hoofd- of stamlijnen, dat zijn die lijnen, welke het eene telegraafkantoor met het andere of de Rijkstelefoonbureelen, ten behoeve van den interlocalen dienst, onderling verbinden. En bovendien kan juist voor die hoofd- of stamlijnen de bevoegdheid om ook over andere dan „openbare gronden” te beschikken het minst gemist worden en zijn bij haren aanleg de algemeene belangen van den dienst het meest betrokken.

Eene beperking van de voor die lijnen voor den aanleg te gebruiken gronden tot de openbare gronden, zoude eene niet onbelangrijke inkrimping der bevoegdheden van de administratie medebrengen en vaak den aanleg hoogst moeilijk, soms onmogelijk maken.

Het ontwerp onderscheidt dus tusschen den aanleg van stamlijnen en van andere lijnen, terwijl voor eerstgenoemde eene ruimere bevoegdheid — zij het ook met meer waarborgen voor den eigendom dan in de bestaande wet omkleed — dan voor laatstgenoemde wordt gegeven. Nochtans zal ook voor den aanleg van stamlijnen de bestaande eigendomsbeperking niet

in haar geheel en omvang behouden blijven, maar zullen voortaan de afgesloten tuinen en erven, welke met bewoonde perceelen één geheel vormen, van den last van het plaatsen van steunpunten en leggen van kabels voor telegraaf- of telefoonlijnen bevrijd blijven.

Boven en behalve deze verplichtingen wordt aan een ieder opgelegd te gedoogen het zich bevinden van draden van voor het openbaar verkeer bestemde telegraphen en telefonen boven zijn eigendommen, gronden, gebouwen of wateren, evenwel zonder bevestiging of aanraking.

Zal het op deze wijze in vele gevallen mogelijk zijn, op de voor de particuliere eigendommen minst bezwarende wijze den aanleg buiten de eigenaren om tot stand te brengen, overeenstemming met hen zal noodig zijn voor het leggen van kabels in of het plaatsen van steunpunten op hunne gronden.

Blijft die overeenstemming uit, zoo moet eene beslissing van de daartoe in de wet aangewezen macht worden verkregen. Het recht op schadeloosstelling moet daarnaast naar goede beginselen worden vastgesteld.

Het ontwerp stelt alzoo voorop het minnelijk overleg en regelt uitvoerig (art. 5), voor de gevallen waarin op die wijze geene overeenstemming is verkregen, de verplichtingen, welke de aanlegger zal hebben na te komen, ten einde de bij den aanleg betrokken belanghebbenden in de gelegenheid te stellen hunne bezwaren te doen gelden en voor hunne belangen op te komen. Blijft er geschil bestaan, dan wordt hierover door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid uitspraak gedaan.

Als beginsel zal daarbij moeten aangenomen worden, dat die uitspraak het karakter van regeling en schikking der verschillende tegenstrijdige belangen hebbe. Door het geven van voorschriften, het opleggen van voorwaarden, en het wijzigen van ontworpen werken, kan dit bereikt worden.

De schadeloosstelling welke zal verschuldigd worden, zal door den burgerlijken rechter moeten bepaald worden.

Voor de beginselen, welke hierbij in het oog zijn gehouden, veroorlooft zich de ondergeteekende te verwijzen naar § 10 van het verslag der Staatscommissie en naar de toelichting bij de artikelen.

De Staatscommissie acht de hierbedoelde vorderingen van administratiefrechtelijken aard. Daar in deze opvatting de wijze harer berechting niet vast zou staan, komt het der Regering wenschelijk voor eene bepaling op te nemen, waarbij omtrent de te volgen procedure (art. 10) alle twijfel wordt afgesneden.

Ook behoort in deze paragraaf van het ontwerp eene bepaling, welke gelegenheid schept wettelijke voorschriften te geven tot bescherming van de voor het openbaar verkeer bestemde telegraphen en telefonen.

Naar aanleiding van de opmerking in het slot van § 3 van het verslag der Staatscommissie heeft de ondergeteekende in het ontwerp van wet eene bepaling opgenomen, waarbij de regelen en bevoegdheden, vervat in de artt. 4 tot en met 12 van dat ontwerp, van toepassing worden verklaard, niet enkel op de militaire telegraphen en telefonen, gelijk de Staatscommissie aangaf, maar ook op de overige niet voor het openbaar verkeer bestemde van Rijkswegen aan te leggen telegraphen en telefonen — zooals die voor riviercorrespondentie, kustwacht-, stormwaarschuwingsdienst en dergelijke — welke in bestemming niet wezenlijk van de militaire telegraphen en telefonen verschillen.

§ 3. De tarieven alsmede de volgorde, waarin het overbrengen van berichten met tussenkomst der bedienende ambten geschiedt, is een onderwerp, dat niet in de wet, doch bij algemeenen maatregel van bestuur moet worden geregeld. Hoewel nu art. 7 der wet van 1852 de volgorde vaststelt, is in de algemeene dienstreglementen het onderwerp op nieuw en meer uitvoerig geregeld.

Voorts is in deze paragraaf de omvang van de aansprakelijkheid van den Staat en van den concessionaris tegenover hen, die van de telegraphen en telefonen gebruik maken, bepaald.

Bij aanvaarding van de ontworpen bepaling wordt niet alle aansprakelijkheid voor nadeel, tengevolge van dienstverrichting of nalatigheid, afgewezen, maar zal die toch tot zeldzame gevallen worden beperkt.

§ 4. Ten slotte behooren straf- en slotbepalingen in de wet te worden opgenomen.

Eene toepasselijkverklaring van hetgeen in het Wetboek van Strafrecht over telegraphen voorkomt, schijnt, ten einde alle onzekerheid op te heffen, niet overbodig. In andere wetten komen geene bepalingen, welke eene dergelijke toepasselijkverklaring zouden noodig maken, voor.

De voorschriften van artt. 2 en 3 van het ontwerp behooren door eene strafbepaling te worden gesanctionneerd. De bevoegdheid tot verbeurdverklaring van de lijnen en gebezigde toestellen wordt hierbij noodzakelijk geacht.

Omtrent de instandhouding van de bestaande telegraphen en telefonen mag het ontwerp niet zwijgen.

Of de wet van 1852 op telefonen en op het telefonisch verkeer toepasselijk is, is in het hoogste ressort nog niet uitgemakt. De vraag is dus eene opene.

Het schijnt niet wenschelijk, bij den bestaanden strijd over de vraag, dit geschilpunt eenvoudig door middel van eene wetsbepaling met terugwerkende kracht op te lossen.

Bovendien is voor een deel der telefonen de toepasselijkheid van de artikelen 3 en 4 der wet van 1852 uitdrukkelijk bij den aanleg uitgesloten.

Het verdient echter aanbeveling geen onderscheid te maken tusschen de instandhouding van bestaande, krachtens de bepalingen der wet van 1852 tot stand gekomen werken en die, welke onder eene nieuwe wet zullen worden tot stand gebracht.

De eigendomsbeperkingen in het ontwerp opgelegd, zijn in het algemeen van mildere strekking tegenover den eigendom dan die der wet van 1852. Het zal dus uit dien hoofde geen bezwaar opleveren, indien de bepalingen van het ontwerp, voor zoover zij de instandhouding van telegraphen en telefonen betreffen, mede toepasselijk worden verklaard op die welke reeds rechtens bestaan.

Artikel 1.

In overeenstemming met den considerans van het ontwerp spreekt dit artikel van „*telegraphen en telefonen*”. Deze uitdrukking is als de meest ruime gekozen. Zij omvat zonder in eenige specificatie te treden, zoowel de lijnen en toestellen, als de inrichtingen, gebouwen of andere werken, kortom alles, wat tot den samenstel behoort. De bedoeling is tevens, om elken twijfel of ook telegraphen, welke gedeeltelijk zonder draadgeleiding werken of andere dergelijke inrichtingen, onder de heerschappij der wet vallen, uit te sluiten.

In dit artikel zijn voorts alle tot goed verstand der wet bevorderlijke begripsomschrijvingen bijeengebracht.

De uitdrukking „*openbare gronden*” is gekozen om niet steeds in herhaling van de opsomming van de verschillende tot gemeenen dienst van allen bestemde gronden en wateren te vervallen. De beteekenis van deze uitdrukking vindt in den tekst zelven hare nadere omschrijving, welke hoofdzakelijk is ontleend aan art. 179h van de Gemeentewet. Zij omvat ook de publieke wegen, waarvan de openbaarheid als een last (onus publicum) op den eigendom is gelegd. Spoorwegen zijn, op overwegingen aan de praktijk ontleend, voor dit doel met openbare wegen uitdrukkelijk gelijkgesteld.

De gelijkstelling van de spoorwegen benevens de daarbij behorende terreinen, zooals de stationsemplacementen, met andere openbare gronden is voorts in overeenstemming met den bestaanden rechtstoestand. Artikel 48 van de wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* n°. 67) legt aan de spoorwegondernemingen de verplichting op, om den grond noodig om op den spoorweg bureaux en toestellen van de Rijkstelegraaf te kunnen plaatsen, kosteloos te verstrekken. In art. 53 van de overeen-

komsten met de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen en met de Hollandsche IJzeren Spoorweg-Maatschappij, is die verplichting niet alleen behouden, maar zelfs eenigermate uitgebreid.

Locaalspoorwegen en tramwegen zijn onder de hierbedoelde spoorwegen begrepen, voor zoover zij daaronder naar de bestaande wetgeving behooren.

Artikel 2.

In dit artikel is sprake van de voor het openbaar verkeer bestemde telegraphen en telefonen waarvoor concessie wordt gegeven.

De voorwaarden, in art. 3 sub 5 en 6 van het ontwerp der Staatcommissie aanbevolen, zijn niet overgenomen naar aanleiding van de in art. 15 van het regeeringsontwerp voorkomende bepaling.

De laatste zinsnede van dit artikel heeft op het oog de telegraphen en telefonen, welke niet ten dienste van het openbaar verkeer zijn aangelegd, maar daaraan, zij het als nevenbestemming, worden dienstbaar gemaakt. Dit is het geval met de telegraphen en telefonen der spoorwegen, welke tegen betaling voor het publiek worden opengesteld. Ingevolge het eerste lid van dit artikel wordt hiervoor concessie vereischt. De concessie kan echter niet aan al de voorwaarden van dit artikel gebonden worden, omdat de hoofdbestemming van deze telegraphen en telefonen daarmee in strijd is.

Artikel 3.

Terwijl de concessie voor den aanleg en de exploitatie van voor het openbaar verkeer bestemde telegraphen en telefonen, in overeenstemming met het in de bestaande wet (art. 2) bepaalde, door de Kroon wordt verleend, is het met het oog op eene spoedige behandeling der aanvragen tot machtiging voor den aanleg van andere telegraphen en telefonen, wenschelijk, dat die machtigingen door den Minister verleend worden.

Het geldt hier geen belangen van het openbaar verkeer. De waarborg van het Ministerieele toezicht, dat het belang van de voor het openbaar verkeer bestemde telegraphen en telefonen niet zal worden geschaad, is hier voldoende te achten.

Artikel 4.

Het systeem der eigendomsbepalingen is hiervoren uiteengezet in § 2.

De verplichting om telegraaf- en telefoonlijnen in en op openbare gronden te gedoogen, hangt af van de „openbaarheid” der gronden. De verplichting volgt derhalve de „openbaarheid”, ook dan, indien eenig stuk grond of eenige weg aan den openbaren dienst, volgens wettelijk voorschrift, zal zijn onttrokken.

De uitdrukking „uitgezonderd afgesloten tuinen en erven, die met bewoonde perceelen één geheel vormen”, is ontleend aan artikel 10 van de wet houdende algemeene regels omtrent het waterstaatsbestuur (Wet van 10 November 1900, (Staatsblad n°. 176). De tuinen en erven hierbedoeld behooren dus aan twee eischen te voldoen:

- 1°. zij behooren afgesloten te zijn, en
- 2°. met bewoonde perceelen één geheel te vormen.

Artikel 5.

Het geval van strijd van belangen tusschen den Staat of den concessionaris als aanlegger van voor het openbaar verkeer bestemde telegraphen en telefonen en de eigenaren en beheerders van openbare gronden of de eigenaren en gebruikers van andere gronden, die dezen aanleg in en op hunne gronden, wegen en wateren hebben te gedoogen, is niet alleen denkbaar, maar ligt voor de hand.

Waar ten dezen de meeste eigenaren en beheerders zijn publiekrechtelijke lichamen (provincie, gemeente, waterschap, enz.), brengt een juist begrip van de roeping en bestemming dier organen van het gemeen belang mede het aannemen van een stelsel van bemiddeling om tot schikking en overeenstemming te geraken.

Over welke aangelegenheden overeenstemming behoort te worden verkregen, is in dit artikel aangegeven nl. over het plaatsen van steunpunten of leggen van kabels. De aanleg van lijnen behoort te worden gedoogd, maar niet onverschillig is het voor belanghebbenden hoe en waar de lijnen zullen worden tot stand gebracht.

De draden, het eene onderdeel van de lijn, moeten boven den eigendom worden gedoogd, ingevolge het bepaalde bij artikel 7, behoudens recht op schadevergoeding. Omtrent het gedoogen van het andere deel der lijn nl. de steunpunten, eventueel de kabels, moet, omdat zij met den eigendom in aanraking komen, noodzakelijk overleg worden gepleegd en overeenstemming verkregen wat betreft het plaatsen of leggen daarvan.

Het artikel gaat uit van de onderstelling, dat alvorens met den aanleg aan te vangen het noodige overleg is gepleegd met de eigenaren en beheerders, eventueel ook met de gebruikers van de betrokken gronden. Heeft dit overleg niet tot overeenstemming geleid, alsdan bestaat er geschil, hetwelk behoort te worden beslecht.

De regelen daarvoor zijn ten deele ontleend aan de bepalingen, voorkomende in den eersten titel van het eerste hoofdstuk der Onteigeningswet van 28 Augustus 1851 (Staatsblad n°. 125), terwijl daarbij zooveel mogelijk is gestreefd overeenstemming te bevorderen, om welke reden het mondeling overleg mede is toegelaten. Waarborg voor een juist weergeven van het mondeling gepleegde overleg, opdat bij de eindsbeslissing op niet eenzijdig voorgestelde gronden worde geoordeeld, levert de bepaling, dat het proces-verbaal van het verhandelde behoort te worden opgemaakt door een der leden van het dagelijksch bestuur der gemeente waar de zitting wordt gehouden.

De overeenstemming in dit artikel bedoeld betreft den aanleg van lijnen. Voor de instandhouding van den aanleg is nadere overeenstemming niet noodig. Over den last, welke uit het gedoogen van den aanleg voortspruit, is toch reeds te voren langs minnelijken of processueelen weg overeenstemming verkregen.

Artikel 6.

Bij het bepalen van den omvang van het recht op schadevergoeding voor de eigenaren en beheerders van „openbare gronden” moet in het oog gehouden worden, dat deze gronden voor het overgrootste deel door publiekrechtelijke lichamen bezeten worden en „tot gemeenen dienst van allen bestemd” zijn. Voor zoover zij eigendommen zijn van privaatspersonen, wordt hun gelijksoortige bestemming bepaald door den last, welke ten publieken dienste wettelijk daarop is gelegd.

Al deze eigenaren zijn ten opzichte van deze eigendommen organen van eenzelfde Staatsgemeenschap, ten behoeve waarvan telegraphen en telefonen worden tot stand gebracht.

Zij hebben hunne medewerking te verleenen tot bereiking van dit gemeenschappelijk doel en zullen daartoe met de personen tot den aanleg bevoegd in overleg treden. De nieuwe bestemming, welke aan hunne eigendommen wordt gegeven, moet in overeenstemming gebracht worden met de bestaande doeleinden.

Dit overleg heet zich uit te strekken tot de voorzieningen, welke daarvoor moeten genomen worden.

Zij zullen kunnen bestaan in noodzakelijke wijzigingen der bestaande werken en inrichtingen en in herstel van den vorigen toestand, wanneer ten behoeve van den aanleg tijdelijk daarin veranderingen zijn gemaakt. De kosten daarvan mogen niet ten laste komen van deze publiekrechtelijke eigenaren, en evenmin

de meerdere kosten van onderhoud, hetzij der bestaande, hetzij van de nieuwe werken of inrichtingen, welke een gevolg van den aanleg zullen zijn. De schadeloosstelling moet dit omvatten, maar zal zich tevens daartoe moeten bepalen.

De vraag, in welken vorm de schadeloosstelling zal worden gegeven, of b.v. wie de noodzakelijke voorzieningen zal uitvoeren, moet dan ook geheel openblijven.

Dat de schadeloosstelling ook in geld kan worden gegeven, is zeker niet uitgesloten, zoudt het ook zijn aanvullenderwijze.

Voor de bepaling daarvan kan — met het oog op eventueele bezwaren te ontleenen aan artikel 153 der Grondwet — de tusschenkomst van den burgerlijken rechter niet gemist worden.

De aanwijzing van den burgerlijken rechter is voor deze gevallen, in artikel 10, met die voor de andere gevallen, waarin schadevergoeding kan geëischt worden, vereenigd.

Artikel 7.

Het hier bepaalde is de noodzakelijke aanvulling van het stelsel van aanleg op openbare gronden.

Men kan niet geheel buiten aanraking met particulieren blijven. Derhalve moet dit gedoogen worden opgelegd.

In dit geval kan schadevergoeding billijk zijn en moet het recht dit te vragen worden erkend. De rechtspraak van den kantonrechter, in eerste instantie, met hooger beroep op de arrondissementsrechtbank in alle gevallen, dus zonder hetgeen gevorderd wordt daarbij in aanmerking te nemen, schijnt het doelmatigst.

Artikel 8.

Het recht om op zijne gronden te bouwen of om daarop reeds opgerichte gebouwen te vergrooten of te verhoogen, mag niet verkort worden, ook niet door de bij art. 7 opgelegde verplichting.

De eigendomsbeperking zóó ver uit te strekken zoudt voor den aanleg weinig nut opleveren en bijna nimmer noodzakelijk zijn. Bovendien moeten de publiekrechtelijke lichamen, die in het stelsel van het ontwerp een groot deel van den last van het openbaar verkeersmiddel zullen hebben te dragen, niet meer dan voor dat doel noodzakelijk is, in de uitoefening en behartiging van de andere hun opgedragen functiën belemmerd worden.

Waarborgen tegen ongegronde verzoeken moeten echter kunnen worden geëischt.

Artikel 9.

Ook deze eigendomsbeperking is noodzakelijk te achten.

Recht op schadevergoeding behoort ook hier te worden erkend, alhoewel van ernstige benadeeling in den regel wel geen sprake zal zijn. Dit recht kan tevens preventief werken, wat betreft het eventueel min oordeelkundig uitvoering geven aan het bepaalde in het tweede en derde lid van dit artikel.

Artikel 10.

Het bepaalde in het laatste lid van dit artikel is opgenomen ten einde uitdrukkelijk te doen uitkomen, dat het overleg over den aard en de grootte der schadevergoeding het aanvangen van den aanleg niet vermag tegen te houden.

Artikel 11.

Deze beperking van de vrijheid van den eigendom is eveneens noodzakelijk. Door het stelsel van de wet wordt de daaruit mogelijkerwijze voor particulieren voortvloeiende last aanmerkelijk verminderd.

Het tweede lid is in hoofdzaak ontleend aan de Veiligheidswet, art. 22, laatste lid, onder bijvoeging, dat het binnen-

treden slechts kan geschieden van 's morgens 8 uur tot zons-
 ondergang.

Artikel 12.

Bij de nieuwe wettelijke regeling moeten bepalingen gemaakt worden, ter beveiliging van de voor het openbaar verkeer bestemde telegrafien en telefonen tegen storende invloeden.

In het bijzonder vereischt voorziening het gevaar, dat voor het openbaar verkeersmiddel dreigt uit het toenemend gebruik van electriciteit voor allerlei doeleinden. Voor verlichting en krachtoverbrenging — ook voor telegrafien en telefonen voor privaat gebruik — worden talrijke lijnen aangelegd, zoolwel op particulieren als op publieken eigendom. De electricische stroomen, — zij het zoogenaamde sterke stroomen of andere — welke door de geleidingen gevoerd worden, kunnen een storenden invloed op in de nabijheid zich bevindende lijnen en inrichtingen uitoefenen. Bovendien ontstaat bij het breken van draden en het daardoor ontstane contact plotseling gevaar van zeer ernstigen aard voor het bedienend personeel en de gebruikers van telegrafien en telefonen.

Artikel 13.

Het eerste lid van dit artikel vindt zijne toelichting in het slot van § 2 van deze Memorie.

Het bepaalde in het tweede lid van dit artikel is noodig met het oog op de daar ter plaatse nader aangeduide buitengewone omstandigheden. Het is voorts wenschelijk voorgekomen in de omstandigheden, welke aanleiding kunnen geven tot het afkondigen van den staat van oorlog of staat van beleg, ook zonder deze afkondiging onverwijld tot noodzakelijke geachten aanleg te kunnen overgaan, waartoe een Koninklijk besluit wordt vereischt.

Artikel 14.

De inhoud van dit artikel is in hoofdzaak gelijklopend met dien van de artt. 6 en 8 der telegraafwet van 7 Maart 1852.

Naast strijd met de publieke orde is mede opgenomen die met de goede zeden, welke bepaling ook voorkomt in art. 7 van het Internationaal Telegraafverdrag van Sint-Petersburg.

Artikel 15.

De inhoud van dit artikel is ten opzichte van het buitenlandse telegrafisch en telefonisch verkeer in overeenstemming met het bepaalde bij artikel 8 van het Internationaal Telegraafverdrag van Sint-Petersburg.

Het is wenschelijk voor het binnenlandsch telegrafisch en telefonisch verkeer dezelfde regeling aan te nemen.

Artikel 16.

Het eerste lid van dit artikel is opgenomen op de gronden hiervoren in § 3 ontwikkeld.

Het tweede lid is ontleend aan art. 25, tweede lid, van de wet tot regeling der brievenposterij van 15 April 1891 (*Staatsblad* n°. 87).

Artikel 17.

De aansprakelijkheid voor tekortkomingen in den dienst, waaruit schade voor de gebruikers van telegrafien en telefonen kan ontstaan, behoort binnen enge grenzen te zijn beperkt.

Dit is in overeenstemming met de bestaande bepalingen, waarbij nog is op te merken, dat volgens art. 3 van het Internationaal Telegraafverdrag van Sint-Petersburg de contracterende Mogendheden geene verantwoordelijkheid („aucune responsabilité”) aanvaarden ten aanzien van den internationaal telegraafdienst.

De niet-aansprakelijkheid behoort evenwel haar grens te vinden daar, waar het feiten geldt strafbaar gesteld bij het Wetboek van Strafrecht.

Artikelen 18—22.

Deze artikelen vinden hunne toelichting in § 4 van deze Memorie.

De in artikel 21 voorgestelde voorwaarde voor de verkorte aanhaling van de wet heeft ten doel het vinden van de wet in het Staatsblad te vergemakkelijken.

*De Minister van Waterstaat,
Handel en Nijverheid,*

DE MAREZ OYENS.